

En gra vist

ULUSLARARASI İSTANBUL BASKIRESİM ETKİNLİKLERİ

BİLDİRİ KİTABI *PROCEEDING BOOK*

INTERNATIONAL ISTANBUL PRINTMAKING ACTIVITIES

T.C. BAŞBAKANLIK
YURTDIŞI TÜRKLER
Vİ AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Engravist' hakkında

Doç. Dr. Lütfü KAPLANOĞLU

ENGRAVİST Organizasyon Kurul Başkanı

Mağara dönemiyle başlatılan insanlık tarihi, resim ve baskiresim sanatının başlangıcını da oluşturmaktadır. Yazının başlangıcından önce kullanılan baskiresim sanatı, dünyanın her yerinde ortak bir dil olarak kabul edilmektedir.

Püskürtme yöntemiyle şablon baskı, boyalı ellerin bir yüzeye aktarılmasıyla yüksek baskı gravür, çukurdaki boyaların bir yüzeye aktarılmasıyla ise çukur baskı gravür sanatı tarih içinde çeşitli evre ve yöntemler geçirerek günümüze kadar gelmiştir.

Güzelliği, Kültürel geçmişi ve üzerinde kurulmuş medeniyetlerle sürekli adından söz ettiren İstanbul, önce kitap sanatlarında görülen tahra basma gravürleriyle, sonradan özellikle 19. ve 20. Yüzyılda merak ve cazibe merkezi olması sebebiyle birçok sanatçıya ilham kaynağı olmuştur.

Osmanlı toprakları ve kültürüne olan merak Anadolu'nun hemen hemen her şehrinin gravür baskılarının yapılmasına sebep olurken; İstanbul'un güzelliği, ihtişamı bu detaylı betimlemelerden fazlaca nasiplenmiştir.

Gravür konusundaki geçmişe dayalı bir altyapısı olan İstanbul'un Osmanlı Devleti'nden sonra yapılan gravür eserlerinde azalma görülmektedir. Sanat fakültelerinde var olan atölye imkanlarının özel atölyelerde olma olasılığının az olması gibi birçok nedenle İstanbul'a ait yani gravürlerin çok az üretilmesi, önce Uluslararası İstanbul Gravürleri Çalıştayı ve sergisini ortaya çıkarmış, buna ilaveten aynı konu başlığı ile geçmişten günümüze İstanbul gravürleri konulu bildirili bir sempozyum fikrinin gerçekleşmesine sebep olmuştur.

"İstanbul" temalı Uluslararası Engravist Gravür Çalıştayı ve Sergisi, Türkiye, Balkanlar ve diğer akraba topluluklar arasında gerçekleştirilen ve özellikle günümüz İstanbul gravürlerinin üretilmesini sağlamak amacıyla Uluslararası 'Engravist' İstanbul Baskiresim Etkinlikleri olarak 28 Şubat-4 Mart 2016 tarihlerinde

İstanbul'da Yıldız Teknik Üniversitesi Baskiresim atölyelerinde gerçekleştirilmiştir.

Etkinlik, İngilizce engraving ve İstanbul'un ilk üç harfi bir araya getirilerek oluşturulan ENGRAVİST markasıyla yapılan baskı resim etkinliğimiz, kapsam ve eylem olarak Türkiye'de bir ilk olma özelliğini barındırmaktadır.

Birleştirici, eğitici, öğretici, güzelleştirici, diyalog kurucu, yardımlaşmaya açık ve çoğaltılabilme özelliğine sahip olan gravür sanatının İstanbul'un kendine has güzelliğinin bir araya getirilmesi şüphesiz hem eğitim bakımından, hem sanatsal, hem kültürel bakımdan birçok önemli açığın kapanmasına katkıda bulunmuştur.

Desteklenmesi halinde gelenekselleştirilmesini planladığımız bu etkinliğin zaman zaman genel, zaman zaman odaklanmış teknikler üzerinden tekrarlanması düşünülen bu etkinliklerin bienallere, trianellere, festivallere ve uluslararası etkinliklere dönüştürülmesi hedeflerimiz arasındadır.

Organizasyon Komitesi

Engravist 2016

Sempozyum Onursal Başkanı: Rektör Prof. Dr. İsmail Yüksek

Sempozyum Başkanı: Dekan Prof. Dr. Turan Sağer

Organizasyon Kurul Başkanı: Doç.Dr. Lütfü Kaplanoğlu

Organizasyon Kurul Başkan Yardımcısı: Öğr. Gör. Mehmet İlhan

Bilim Kurulu

Prof.Dr. Melihat Tüzün Namık Kemal Üniversitesi

Doç.Dr. Nedret Yaşar Kemerburgaz Üniversitesi

Doç.Dr. Lütfü Kaplanoğlu Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Musa Köksal Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Nuhuğlu Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin Kahraman Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç. Salih Denli Kemerburgaz Üniversitesi

Prof.Safet Spahiu Tetova Devlet Üniversitesi, Makedonya

Prof.Nafi Jashari Tetova Devlet Üniversitesi, Makedonya

Prof. Nehat Beqiri Tetova Devlet Üniversitesi, Makedonya

Doç.Dr. Kenan Zekic Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Bosna Hersek

Doç.Peno Penev St Cyril and St Methodius University of Veliko Tırnovo, Bulgaristan

Sempozyum Düzenleme ve Yayın Kurulu

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Nuhuğlu Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin Kahraman Yıldız Teknik Üniversitesi

Yrd.Doç. İsmail Tetikçi Uludağ Üniversitesi

Yrd.Doç. Ali Kılıç Kemerburgaz Üniversitesi

Öğr.Gör. Mehmet İlhan Yıldız Teknik Üniversitesi

Öğr.Gör. Zeynep Özge Kalyoncu Plato Meslek Yüksek Okulu

Arş.Gör. Çağatay Bilsel Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Nur Cemelelioğlu Altın Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Nesli Gül Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Tuğba Renkçi Taştan Yıldız Teknik Üniversitesi

Arş.Gör. Bahadır Uçan Yıldız Teknik Üniversitesi

Öğr.Gör. Murat Toprak Yıldız Teknik Üniversitesi

Öğr. Gör. Ahmet Ziya Sandıkçioğlu Basın Koordinatörü

Çalıştay Düzenleme Kurulu

Öğr.Gör. Emrah Günay
Öğr.Gör. Burak Satar
Arş.Gör. Tuğba Renkçi Taştan
Arş.Gör. Nur Cemelelioğlu Altın
Arş.Gör. Çağatay Bilsel
Arş.Gör. Nesli Gül

Sergi Seçici Kurul

Prof.Dr. Melihat Tüzün
Doç.Dr. Nedret Yaşar
Doç.Dr. Lütfü Kaplanoğlu
Yrd.Doç.Dr. Mehmet Emin Kahraman
Yrd.Doç. İsmail Tetikçi
Öğr.Gör. Emrah Günay
YTB Temsilcisi

Sergi Düzenleme Kurulu

Öğr.Gör. Emrah Günay
Öğr.Gör. Ahmet Dolunay
Arş.Gör. Tuğba Renkçi Taştan
Arş.Gör. Serpil Akdağlı
Arş.Gör. Çağatay Bilsel

Editör

Yrd.Doç.Dr. Mehmet Nuhuğlu

Yapım

Tablet İletişim
www.tabletiletisim.com

Basım

Haziran 2016, İstanbul
Tor Ofset

ISBN

978-975-17-0000-1

© Tüm hakları saklıdır. İzinsiz kopyalanamaz.

BİLDİRİLER PROCEEDINGS

Prof. Dr. Ahmet Şinasi İŞLER , “Tarihsel Süreç İçinde Avrupa’da Basılan Kitap ve Haritalarda Ağaçbaskı, Metal Gravür ve Taşbaskı Tekniği İle Çoğaltılan Panoramik İstanbul İllüstrasyonlarından Örnekler” <i>“The Examples from Panoramic Istanbul Illustrations with Replicated Printed Books and Maps in Wood Printing, Metal Engraving and Lithography Technique in The Historical Process in Europe”</i>	08
Arş. Gör. Bahadır UÇAN , “Gravürler Üzerinden İstanbul Efsaneleri” <i>“Istanbul Legends Via Engravings”</i>	28
Bora FER , “19. Yüzyıl İstanbul Gravürlerinde Toplu Taşıma ve Gündelik Hayat” <i>“Public Transportation and Everyday Life in 19th Century Istanbul Engravings”</i>	34
Arş. Gör. Ceren ÇALIŞKAN , “Osmanlı Dönemi Seyahatname ve Gravürlerinde Julia Pardoe ve William Henry Bartlett’in İzlenimleri” <i>“Julia Pardoe and William Henry Bartlett’s Impressions on the travel book and engraving in the Ottoman Period”</i>	42
Çağatay BİLSEL , “19. Yüzyılda Türkiye’ye Gelen Yabancı Sanatçıların Gözünden İstanbul Görünümleri, Dönemin Yaşamı, Giyim Ve Kuşamını Tanıtan Gravürler İncelenmesi” <i>“The Examination of Engravings on the Istanbul views, life period, clothing and finery from eyes of foreign artists arriving to Turkey on 19th century”</i>	54
Öğr. Gör. Emrah GÜNAY , “Haydarpaşa Garı’nın Kent Belleğindeki Yeri” <i>“Haydarpaşa Train Station In The Memories Of The City”</i>	70
Öğr. Gör. Erkan ÇİÇEK, Öğr. Gör. Ahmet DOLUNAY , “İstanbul’un 19. Yüzyılında Gravürlerle Yaşam Sahneleri” <i>“The Living Scenes of Istanbul with Ingravings in the 19th Century”</i>	76
Doç. Güldane ARAZ AY , “Görünümler ve Ötesi” <i>“Behind The Images”</i>	82
Arş. Gör. Gülderen GÖRENEK BEYAZ , “Devrim Erbil’in Sanatı ve İstanbul Temalı Gravürleri” <i>“Devrim Erbil’s Art and Istanbul Themed Engraving”</i>	88
Doktora Öğrencisi Hatice KARADOĞAN , “Geçmişten Günümüze Gravür Tekniğinin Resim Sanatında Yeri ve İstanbul Gravürleri” <i>“Until Nowadays The Situation of Engraving Technic in the Paint Art and The Engraving of Istanbul”</i>	96
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin KAHRAMAN, Öğr. Gör. İsmail Erim GÜLAÇTI , “İstanbul Temalı Gravür Çalışmalarında Ekslibris Örnekleri” <i>“The Exlibris Examples on the Istanbul Themed Engravings Workigns”</i>	112
Yrd. Doç. Dr. Mehmet NUHOĞLU, Celal ESER , “Sanayi- Nefise Mektebi Hâkk (Gravür) Hocası Mösyö Napier’nin Servet-i Fünun Dergisindeki Gravürleri” <i>“The Fine Arts School Teacher Engraving Napier’s Gravures in The Journal of Servet-i Funun”</i>	122
Doç. Dr. M. Sinan NİYAZİOĞLU , “Tasvir Mi? Temsil Mi? 19. Yüzyıl İstanbul Gravürlerinde İkonografik Dil” <i>“The Description or The Represent? The Iconographic Language Istanbul Engravings in the 19th Century”</i>	128
Doktora Öğrencisi, Öğretmen, Müberra BÜLBÜL , “18. ve 19. Yüzyıl Gravürlerinde İstanbul Hipodromu” <i>“Istanbul Hippodrome in The 18th and 19th Centuries Gravure”</i>	138
Okt. Necla TOSMUR , “Osmanlı Gravür Sanatında Harem Resimleri” <i>“The Harem Paintings on the Ottoman Engraving Art”</i>	148
Arş. Gör. Saliha Nesli GÜL , “Aliye Berger Gravürlerinde İstanbul’un İzleri” <i>“Influence of “Istanbul” at The Engravings of Aliye Berger”</i>	156
Nur CEMELELİOĞLU ALTIN , “Tarihin Görsel Sunumu: 15. ve 16. Yüzyıl İstanbul Haritaları” <i>“The Visual Presentation of History: 15th and 16th Century Istanbul Maps”</i>	164
Öğr. Gör. Özlem ERZURUMLU JORAYEV, Doç. Dr. Lütfü KAPLANOĞLU , “William Henry Bartlett’in İstanbul Gravürlerinde Giyim Kuşam” <i>“The Clothing and Finery on The William Bartlett’s Istanbul Engravings”</i>	172

BİLDİRİLER PROCEEDINGS

Doktora Programı Özlem VARGÜN , “İstanbul Haliç Gravürlerinde Kentin Anlam Haritaları” <i>“The Meaning Maps of The Urban on the Istanbul Golden Horn Engravings”</i>	184
Yrd. Doç. Salih DENLİ , “İstanbul Gravürleri Ve Oryantal (Doğulu) Göstergeler” <i>“The Istanbul Engraving And Oriental (Eastern) Signs”</i>	192
Doç. Dr. Seza SİNANLAR USLU , “Gravürlerle Bir Meydanın Öyküsü” <i>“The Story of a Square with The Engravings”</i>	198
Yrd. Doç. Sezin TÜRK KAYA, Arş. Gör. Şerife ŞEN , “Ahmet Şinasi İŞLER’in Gravürlerinde İstanbul Yorumları” <i>“The Istanbul Comments on The Ahmet Şinasi İŞLER’s Engraving Works”</i>	204
Arş. Gör. Tuğba RENKÇİ TAŞTAN , “Resam Melchior Lorck’un İstanbul Temalı Baskresimleri” <i>“The Painter Melchior Lorck’s Istanbul Themed Printingpictures”</i>	210
Ubeydullah BİNOL , “19. Yüzyıl İstanbul Gravürlerinde Kent Konutları” <i>“The Urban Houses in The Istanbul Engravings on The 19th Century”</i>	216
Yrd. Doç. Umut GERMEÇ , “Çağdaş İstanbul Gravürleri” <i>“The Contemporary Istanbul Engravings”</i>	222
Öğr. Gör. Volkan YAVUZ , “Pietercoecke Van Aelst Gravürlerinde İstanbul” <i>“Istanbul In The Engravings Of Pieter Coecke Van Aelst”</i>	236
Prof. Dr. Üzlifat ÖZGÜMÜŞ, Doç. Dr. Rabia ÖZAKIN, Öğr. Gör. Umut ÇELİK, Konservatör Serra KANYAK , “Gravürlerde Ayasofya” <i>“The Hagia Sophia in the Engravings”</i>	244
Öğr. Gör. Zeynep Özge KALYONCU , “Gravürlerde İstanbul’da Gündelik Yaşam; Boğaz’ın Güzellikleri Gravürleri Üzerine Bir Araştırma” <i>“The Daily Living in Istanbul Engravings; A Research on The Bosphorus’ Beauty Engravings”</i>	254

Görünümler ve Ötesi

Behind The Images

Doç. Güldane Araz Ay

Doçent, Anadolu Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü; İletişim: Yunus Emre
Kampüsü 26470, Eskişehir, garaz@anadolu.edu.tr, 0222 3350580-4215, mobil: 5327885620

ÖZET

Yaşamın sanatla, sanatın yaşamla örtüşmesi ve ayrılmaz bütünlüğü organik yapılarından kaynaklıdır. İnsanoğlunun ilk varlık gösterdiği zaman diliminde, mağara döneminden beri sanat ile yaşam örtüşmektedir. Etrafını anlamaya, algılamaya çalışan insan eline aldığı çizer malzeme ile yaşadığı ve belki de saklandığı yerlere kazıyarak görüntüler, semboller çizmiştir.

Sanat tarihi boyunca İstanbul imgesi ile yapılan İstanbul gravürleri, sanatçıların yaşamlarından süzülerek kültürel öğeler arasında yer almıştır. Sanatçıların estetik algısına bağlı olarak duygu ve düşüncelerini, heyecanlarını, elindeki malzeme ile yeniden üreterek, özgün bir ürüne dönüştürmüşlerdir. Eserlerinde somutlaştırdıkları İstanbul, aslında kendi kültürel mirasları olarak ifade edilmiştir.

Bilindiği üzere baskı resim yaratıcılığı geliştirmeye ve arttırmaya amaçlayan birçok yöntemi içermektedir. Gravür bunlardan biridir ve ayrı veya tek kalıp kullanılarak renklerin ayrıştırılması ve yeniden birleştirilerek, analiz, sentez ve soyutlama yeteneğini geliştirmesini sağlamaktadır. Bu matematiksel düşünme becerisini kullanmayı da gerektirmektedir.

Geleneksel gravür plakası bakır ve benzeri kazınabilen, asit ile doku oluşturulabilen plakalar iken günümüzde gravürün malzemesi de değişmiştir. Bakır, alüminyum, ahşap, üzeri kaplanmış kalın kağıt vb. malzemeler güncel sanatçıların kalıpları olmuştur. Zaman zaman kolaj etkisi ile de gravür görünümü etkilenmekte ve böylece de sanatsal sorunlara deneysel yaratıcı çözümler getirilmektedir.

Gravür eserlere İstanbul ve kültürel miras imgelerinin yansımaları, renklere eşlik eden objeler, yaşamdan süzülen notların temsilleri olarak görülebilir. Duyguların yoğunluğu sonucu, çalışma esnasında oluşan ve kendini Zümrüdü Anka Kuşu gibi yeniden biçimleyen güncel gravür eserler daha dinamik ve güçlü bir anlam diline bürünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gravür, Deneysel Sanat, İstanbul, Yaratıcılık

ABSTRACT

The correspondences and inseparability of life to art and art to life is caused by their organic structures. Since the first humans even at caves art corresponds to life. Human that tries to understand, sense her surroundings use a painting material and draws symbols to the places she lived or even hide.

İstanbul gravures using İstanbul image through art history, were created by filtering values from artist's life. Artists according to their esthetics perception, transforms their emotions, ideas and sensations using material at hand into unique works. The İstanbul that incarnated in their works is in fact represent as their own cultural legacy.

As it is known, printmaking has many methods that develops and improves creativity. Gravure is one of those and by separating and combining colors using single or separate plates, improves analysis, synthesis and abstraction abilities. This needs usage of mathematical thinking abilities.

Gravure is known with its contribution to development of creativity by being a solution to art problems, usage of knowledge, method of analysis and synthesis, is also gives an opportunity to create experimental effects by using more than one dye at the same conditions. It can be said that, as different disciplines art and science are used in printmaking as solution focused and creativity expanding way.

As a traditional gravure used plate materials that can be easily engraved, patterned with acid such as copper, today gravure materials are changed. Materials such as copper, aluminum, wood, coated thick paper are used in modern artists plates. Sometime gravure images are affected by collage effect and thus creative experimental solutions to art problems are found.

Istanbul and its cultural legacy's images' reflections can be seen through colors accompanying objects, which are a representation of notes floating through life. Because of the dense emotions felt during work, contemporary gravure works are reformatted like Phoenix thus generates a more dynamic and strong expression language.

Keywords: Gravure, Experimental art, Interdisciplinary art, Creativity

Giriş

İnsanoğlu mağara döneminden beri doğayı anlamaya ve taklit etmeye çalışır. Bu bazen bilinçli bazen de bilinçsiz bir süreçtir. Bu taklit aşaması aslında uyum sağlama çabasının ötesinde, anlamak ve hayatta kalmak için çözüm üretme zorunluluğudur. Bu çözüm üretme çabası insanoğlunun eline aldığı malzemeyi ihtiyaçları için şekillendirmesini ve dönüştürmesini sağlamıştır. Üretim nesnelere varlığı, yaşamın sürekliliğinde ve kalitesinde insanın aşama kaydetmesini sağlamıştır. Yaşamın sürekliliği için gerekli ve önemli olan bu süreç, çoğu zaman sanatsal ürünler ile görselleşmektedir. Yaşadığı mekanın duvarları, giysileri ve kap kaçaklar üzerine işlediği görseller de insanın ihtiyacından kaynaklıdır. Bu estetik ihtiyacın yanı sıra kullandığı, yaşamına giren her şeyin ilişki içerisinde olması güdüsüdür. Bu ürünler yapıldığı dönem için sanat ürünü olarak tanımlanmamış olsalar dahi, yapıldıkları kültüre ait olmaları nedeni ile sanat ürünleri olarak değer kazanmaktadır.

Görsel 1, Antonie Ignace Melling, İstanbul gravürlerinden "Sultanın Bayram Alayı" isimli gravür; Sultan III. Ahmed Çeşme'si ve Topkapı Sarayı Bab'u Humayun'un önü

Kaynak: <http://www.medresetulmahmudiyye.com/ozel/melling-ist/#.VvDJSBKLRSrt>

Gravürlerde İstanbul İmgesi

Sanatın hayatın yerini tutması insanın çevresi ve kendisiyle bir denge unsuru olması sanatın işlevleri arasında düşünülebilir. Ernst Fisher sanatçıyı, yaşamı yakalayabilen, belleğinde tutabilen ve eserine aktarabilen yetisine sahip olan olarak tanımlamaktadır (Fisher, E., 1985; 7). Yaşam sana bağlamında sanatçı çok özel bir konumdadır.

Değişen teknikler ve malzeme ortaya çıkan ürün ve eseri sanatsal olarak tanımlanmasını sağlamaktadır. Boyar malzemeler ile yapılan eserleri resim, bir kalıp aracılığı ile çoğaltılabilen resimleri baskı resim, değişen malzemeler ile üç boyutlu ortaya konan eserleri heykel, toprak ve pişirme yöntemi kullanılarak üçboyutlu üretilen eserleri seramik olarak tanımlamaktayız. Denebilir ki sanatçı eline aldığı malzemeyi bir şeye dönüştürürken, sanat aracılığı ile kendi yaşamından bir şeyleri izleyen ile paylaşmaktadır. Bu paylaşımında sanatçının yaşamından süzülen imgeleri, singelere, sembollere dönüşmektedir. Sanatçının bu eylemi izleyeni etkilemektedir. İzleyen sanat eserinde istemsiz olarak anlam arama çabasındadır. Çünkü yaşam içinde anlam örgüsü, zenginliği barındırmaktadır. Anlam arama çabası ve yaşamsal örgüdeki pattern arama çabası da insanın sanat ile bağını oluşturmaktadır. Aslında sanat yaşamın içinde ve görebildiğimiz her şeyde olabilir. Bir anlamda sanat eseri sanatçının anlam üretme kaygısının ötesinde, izleyenin de anlam oluşturmada aracı olmaktadır. Çok katmanlı anlam dizgesinden oluşan eser, zenginliğini buradan almaktadır.

Görsel 2, Antonie Ignace Melling, Top-Hane, İstanbul, Gravür

Kaynak: <http://www.medresetulmahmudiyye.com/ozel/melling-ist/#.VvDI5xKLSRs>, 02.02.2016

Sanatçı eser üretim aşamasında, bir tür varlık sorunsalının ötesinde kendine ait olanı, içselleştirdiği şeyleri görünümlere dönüştürmektedir. İki boyutlu yüzeyde üç boyutlu oluşan bu yansımalar boyar ve çizer malzeme ile duvar, kağıt, tuval, plakalar gibi yüzeylerde resim olarak izleyen ile buluşmaktadır. Elbette değişen teknikler resmin görünüm ve anlamını etkilemekte, değiştirmektedir. Aynı zamanda her teknik ifade bakımından sanatçının tercihi olduğundan sanatçının yorumu ile değişmekte ve gelişmektedir. Kendini ifade etmek için her sanatçı farklı tekniği kendine yakın bulur, uygular ve geliştirir. Anlam ve ifade zenginliği yaratan bu uygulamalar yaratıcı sanat çalışmaları olarak nitelenirler.

Görsel 3, Jean-Baptiste Van Mour (1671-1737) İstanbul Şehzade,

Kaynak: www.tarihnotları.com, 02.02.2016

Görsel 3'de görüldüğü gibi günlük yaşam ve giyim tarzını yansıtan bu gravür aynı zamanda İstanbul kültürünü de yansıtmaktadır.

Sanat tarihi boyunca İstanbul imgesi ile yapılan İstanbul gravürleri, sanatçıların yaşamlarından süzülen kültürel öğeler arasında yer almıştır. Sanatçıların estetik algısına bağlı olarak duygu ve düşüncelerini, heyecanlarını, elindeki malzeme ile yeniden üreterek, özgün bir ürüne dönüştürmeleri aslında kendi kültürel miraslarını ifade etmeleridir.

Baskı Resim yüksekli

Bilindiği üzere baskı resim yaratıcılığı geliştirmeye ve arttırmaya amaçlayan birçok yöntemi içermektedir. Gravür bunlardan biridir. Aynı veya tek kalıp kullanılarak renklerin ayrıştırılması ve yeniden birleştirilerek, analiz, sentez ve soyutlama yeteneğini geliştirmesini sağlamaktadır. Bu matematiksel düşünme becerisini kullanmayı da gerektirmektedir. Baskı resmin uygulama aşamaları öncelikle kalıp kullanma, bu kalıba kazınan eserin yü-

zeye boya verildikten sonra üzerine kağıt konulması ve baskı presinden geçirilerek görüntünün kağıda çıkarılması içermektedir. Bu ilk görünümün sonrasında yeni bir renk için ikinci bir kalıbın yeniden kazınması ve görselin tamamlayıcı görünümünün elde edilmesini için ilk basılan kağıda ikinci rengin basılmasını içermektedir. Üst üste gelen renklerin çakışması yeni renk alanlarının oluşmasını sağlamaktadır. Bu nedenle ilk basılan ve sonraki basılacak renklerin planlanarak basılması gerekmektedir. Anlaşılabacağı üzere baskının tüm aşamalarında planlama çok önemlidir ve bu sanatçının eserinin başarısını etkilemektedir.

Baskiresim teknikleri kullanılan kalıp ve baskı alınan yüzey bakımından dört temel teknik isim ile tanımlanmaktadır:

- 1- Yüksek Baskı: Kazınabilen kalıp malzemenin kalıp baskıya hazırlandıktan sonra üstte kalan yüzeye boya verilerek kağıda baskı alınması tekniğidir.
- 2- Çukur Baskı: Kazınabilen kalıp malzemenin kalıp baskıya hazırlandıktan sonra çukurdaki banyanın nemli kağıda baskı alınması tekniğidir(Garvür)
- 3- Elek Baskı: Fotoğraf pozlama yöntemi ile ipek üzerine pozlanan çalışmada boyanın geçeceği delikler ve geçmeyeceği kapalı yüzeyler sayesinde basılan tekniktir. (İpek Baskı/Serigrafi)
- 4- Düz Baskı: Lito taşı üzerine yağlı kalem ile çalışılan eserin, arap zıncı ve asit yardımıyla yüzeye sabitlenerek, suyun ve yağın birbirini itmesi prensibine dayanarak basılan bakır esim tekniğidir.

1960 yılında Viyana III. Sanatçılar Kongresinde alınan beş kural ile belirlenen baskı resim baskı ve sanat eseri olarak kabul edilme kriterleri ise şöyledir: Gün içerisinde sanatçısı tarafından karar verilen sayıda basılan eser sanatçısı tarafından imzalanacak, numaralandırılacak ve kalıp imha edilecektir. Bu koşullar ile sanat çevresi baskı sayısı belirlenmiş olan baskı resmi sanat ürünü olarak kabul etmiştir.

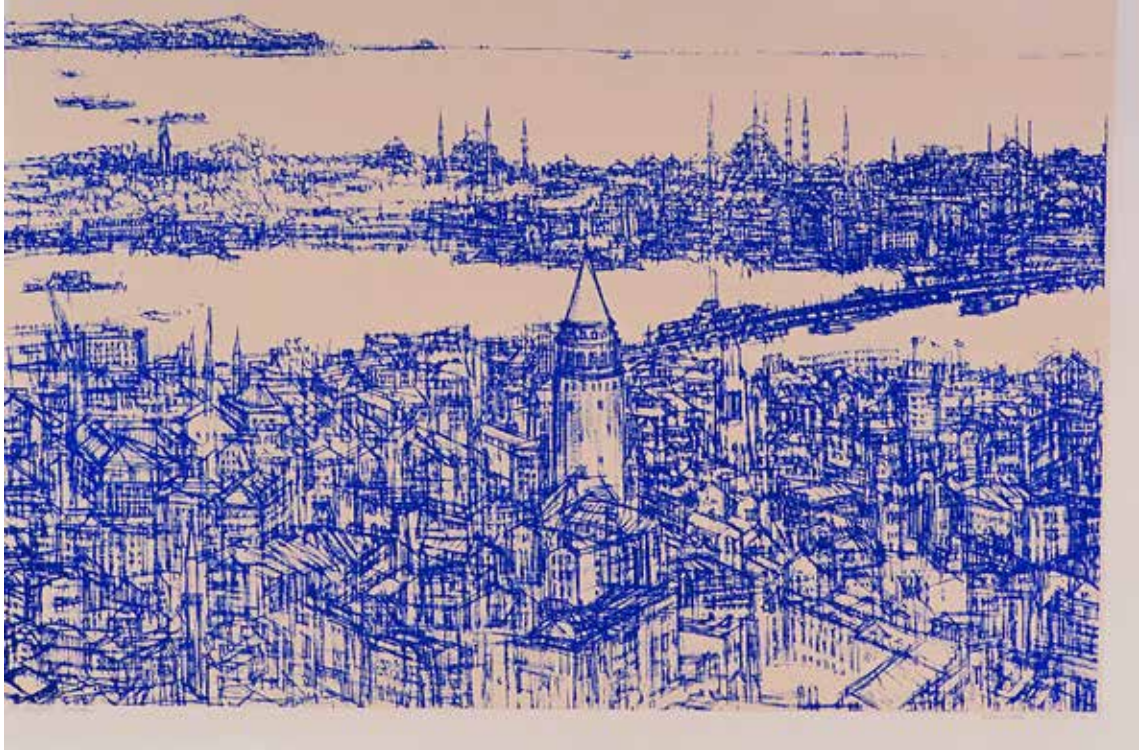
Görsel 4, William Henry Bartlett, Kapalı Çarşıda Kaymak Dükkanı,,Kaynak <http://www.artytablo.com/urunler.aspx?id=295&Page=1>, 02.02.2016

Sanat eğitiminde önemi bilinen baskı resim aynı zamanda bilgi birikiminin kullanılmasını gerektirmektedir. Çünkü geçmiş deneyimler, teknik bilgiler, renk bilgisi gibi bilgiler baskı resmin uygulamasında önemlidir. Bilgi-

nin yaratıcılık ile birleştiği bu teknik, buluş yolu ile eğitimde önemli bir yoldur. Değişen kalıplar ve özelliklerinin sunduğu imkanların yanı sıra tekniğin kullanım aşamalarında deneyim ve gözlemin etkisi buluşsal beceri ve yaratıcılığı ortaya çıkarmaktadır.

Geleneksel gravür plakası bakır ve benzeri kazınabilen, asit ile doku oluşturulabilen plakalar iken günümüzde gravürün malzemesi de değişmiştir. Bakır, alüminyum, ahşap, üzeri kaplanmış kalın kağıt vb. malzemeler güncel sanatçıların kalıpları olmuştur. Zaman zaman kolaj etkisi ile de gravür görünümünü etkilenmekte ve böylece de sanatsal sorunlara deneysel yaratıcı çözümler getirilmektedir.

Gravür eserlere İstanbul ve kültürel miras imgelerinin yansımaları, renklere eşlik eden objeler, yaşamdan süzülen notların temsilleri olarak görülebilir. Duyguların yoğunluğu sonucu, çalışma esnasında oluşan ve kendini Zümrüdü Anka Kuşu gibi yeniden biçimleyen güncel gravür eserler daha dinamik ve güçlü bir anlatım diline bürünmektedir.

Görsel 5, Devrim Erbil, İstanbul, 39x60, 1986

Kaynak: <https://csmuze.anadolu.edu.tr/eser/erbil-devrim>

Sonuç

Sanatçı, sanat aracılığı ile kendi yaşamından bir şeyleri izleyen ile paylaşmaktadır. Bu paylaşım sanatçının yaşamından süzülen imgeleri, sembolere dönüşmektedir. Sanatçıların yüzyıllardır ilgisi İstanbul üzerine yoğunlaşmıştır. Resim, heykel ve gravür eserlerini oluştururken İstanbul imgesi onlara ilham vermiştir. Aslında yalnızca sanatçıları değil Anadolu'yu, Avrupa ve diğer kıtaları da etkilemiştir. Bu etkilenme hem kültürel hem de ekonomik boyuttadır. Çünkü İstanbul jeopolitik bir konumdadır ve Asya ile Avrupa arasında bir geçiş sağlayıcı konumdadır. Bu da kültürel açıdan zengin bir geçmiş ve etkilenmeleri beraberinde getirmektedir.

Sanatçı eserini izleyen ile buluşturduğunda izleyen sanat eserinde anlam arama çabası içine girmektedir. Bu anlam arama çabası insanın genetiğinden gelen bir özelliktir ancak sanat eseri söz konusu olduğunda, anlam örgüsü zenginliği barındırmaktadır. Elbette anlam arama çabası ve yaşamsal örgüdeki pattern arama çabası da insanın sanat ile bağını oluşturmaktadır. İstanbul'un gravür sanatçıları bu kadar çok etkilenmesinin bir diğer nedeni ise, bu pattern ve anlam arama çabalarına fazlasıyla cevap veriyor olmasıdır.

Bilindiği üzere resim tekniklerinden olan baskı resim yaratıcılığı geliştirmeye ve arttırmaya amaçlayan birçok tekniği içermektedir. Gravür bunlardan biridir. Aynı veya tek kalıp kullanılarak renklerin ayrıştırılması ve yeniden birleştirilerek, analiz, sentez ve soyutlama yeteneğini geliştirmesini sağlamaktadır. Bu matematiksel düşünme becerisini kullanmayı da gerektirmektedir. Sanat eğitiminde önemi bilinen baskı resim aynı zamanda bilgi birikiminin kullanılmasını gerektirmektedir. Çünkü geçmiş deneyimler, teknik bilgiler, renk bilgisi gibi bilgiler baskı resmin uygulamasında önemlidir. Bilginin yaratıcılık ile birleştiği bu teknik, buluş yolu ile eğitimde önemli bir yoldur. Değişen kalıplar ve özelliklerinin sunduğu imkanların yanı sıra tekniğin kullanım aşamalarında deneyim ve gözlemin etkisi buluşsal beceri ve yaratıcılığı ortaya çıkarmaktadır.

Geleneksel gravür plakası bakır ve benzeri kazınabilen, asit ile doku oluşturulabilen plakalar iken günümüzde gravürün malzemesi de değişmiştir. Bakır, alüminyum, ahşap, üzeri kaplanmış kalın kağıt vb. malzemeler güncel sanatçıların kalıpları olmuştur. Zaman zaman kolaj etkisi ile de gravür görünümünü etkilenmekte ve böylece

de sanatsal sorunlara deneysel yaratıcı çözümler getirilmektedir.

Denebilir ki İstanbul ve gravür varlık gerekçeleri nedeniyle benzer bir çoğalmayı sağlamaktadır. İstanbul kültürel kimliği ve jeopolitik konumu nedeniyle yüzyıllardır Anadolu, Avrupa ve daha birçok kıtayı etkilemiş ve etkilenmiştir. Bu etkilenmeler zengin kültürel miraslar olarak günümüz sanat ortamını cezbetmektedir. Sanat ve sanatçıların ilgi odağı olan İstanbul'un çoğaltma yöntemlerinden olan gravür ile de birçok görünümlerinin yapılmış ve yapılmaktadır.

İstanbul sanatı, sanat da insanı, yaşamı etkilemektedir.

Fun Stories First